

การกดปุ่มเลือกตั้งกับเครื่องลงคะแนนในการเลือกตั้งของท้องถิ่น

“Press” the Right Choice, your voice is meaningful:
A Voting Machine in the Local Elections.

พนารัตน์ มาศฉมาดล*
Panarat Machamadol**

บทคัดย่อ

วิสัยทัศน์ของประเทศไทยที่ต้องการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมภายใต้สโลแกน Thailand 4.0 ทั้งนี้ ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประเทศไทยขับเคลื่อน คือ การพัฒนาประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง การศึกษาวิจัยร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่...) พ.ศ. ... มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นของประเทศไทยว่าเป็นไปตามทิศทางการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพียงใด ทั้งนี้ เนื้อหาในบทความนี้ จึงเป็นการอธิบายในส่วนของร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นฯ ผลการศึกษาพบว่าร่างกฎหมายดังกล่าวนี้ ได้นำหลักการแนวคิดในเรื่องเครื่องลงคะแนนเสียงและการหาเสียงผ่านระบบออนไลน์มาใช้ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 กลับมิได้บรรจุหลักการนำเครื่องลงคะแนนเสียงไว้ในเนื้อหาแต่อย่างใด แต่ยังคงบรรจุหลักการว่าด้วยการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเลือกตั้งท้องถิ่นได้ สะท้อนให้เห็นว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นของประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงภายใต้การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยมีกฎหมายมาสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อันสอดคล้องกับหลักนิติรัฐภายใต้สังคมระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ : เครื่องลงคะแนนเสียง, การเลือกตั้งท้องถิ่น, Thailand 4.0

บทความนี้

Received

11 ตุลาคม 2561

Revised

24 ธันวาคม 2561

Accepted

22 กุมภาพันธ์ 2562

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ดร.)

** Assistant Professor, Department of Public Law, Faculty of Law, Mahasarakham University. (Ph.D.)

ABSTRACT

Nowadays, the vision of Thailand is to pursue the national growth with innovation under the slogan “Thailand 4.0,” and one of the key factors for growth is to improve and strengthen democracy. This article is a study of the draft bill on Election of Local Council Members and Local Administrators (No. ...) B.E. aiming to explore democratic progress at the local administration level is consistent with the direction of innovation-based national growth. It was found that the act was based on the key concept of voting machines and online campaigns. Unfortunately, when the Election of Local Council or Local Administrators Act, B.E. 2562 [2019], was announced, neither voting machines nor online campaigns were mentioned. However, the use of e-voting in the local context represents a big change in Thailand’s local elections to pursue national growth through innovation and novel technology. Apparently, this change happens with supportive laws and is consistent with the rule of the legal state in a democratic society.

Keywords: Voting Machines, Local Elections, Thailand 4.0

1. บทนำ

เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าทุกวันนี้คนไทยเกือบทุกคนหันมาใช้โทรศัพท์มือถือสื่อสารโทรคมนาคมกันแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะคนเฒ่าคนแก่ก็จำเป็นต้องปรับตัวเองเพื่อใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม แต่อย่างไรก็ดี การปรับเปลี่ยนบางอย่างที่รวดเร็วอาจนำมาสู่คำถามต่างๆ ได้ เช่น เดียวกันกับกรณีของการนำเครื่องลงคะแนนมาใช้กับการเลือกตั้งก็นำมาซึ่งคำถามต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากแนวความคิดในการพยายามนำเครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมาใช้กับการจัดการเลือกตั้งทั้งในระดับประเทศและการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เช่น ประเด็นคำถามว่าจะใช้ยากหรือไม่ เครื่องลงคะแนนเสียงจะใช้การทุจริตโกงคะแนนเสียงช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หรือไม่ เครื่องลงคะแนนเสียงจะมีขึ้นหรือไม่ในเมื่อบัตรลงคะแนน

เสียงแบบเดิมที่ใช้ได้อยู่แล้ว ภายใต้คำถามต่างๆ เหล่านี้ชวนให้ผู้เขียนบทความนี้ถึงพัฒนาการของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นและดับลงหรือสูญหายไปของสิ่งที่ไม่มีการพัฒนา หรือพัฒนาการไม่ทันต่อโลกปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างสลับซับซ้อน เช่น กรณีของโทรศัพท์ภายใต้แบรนด์แบล็คเบอร์รี่ที่สามารถกุมหัวใจของผู้ใช้สมาร์ตโฟนทั่วโลก เนื่องจากเป็นโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ในวงกว้างและใช้สำหรับการติดต่อทางธุรกิจ แต่เมื่อเวลาผ่านไปไม่นาน เมื่อเกิดโทรศัพท์มือถือภายใต้แบรนด์ไอโฟนที่ผลิตขึ้นโดยที่ไม่มีปุ่มกดและใช้เพียงนิ้วสัมผัสบนหน้าจอได้อย่างง่ายดายทำให้เกิดการปฏิวัติทุกกฎของการสร้างโทรศัพท์มือถือ ประกอบกับระบบปฏิบัติการที่สามารถรองรับการลงแอปพลิเคชันต่างๆ ได้หลากหลาย เช่น การเกิดขึ้นของโปรแกรมแชทได้

เช่นเดียวกันกับโทรศัพท์แบล็กเบอร์รี่จึงทำให้โทรศัพท์ค่ายแบล็กเบอร์รี่ไม่สามารถต่อสู้กับกระแสสังคมใหม่ได้อีกต่อไป (whatphone.net, 2013, Online) นอกจากนี้ หากย้อนกลับไปในอดีตก็ลงไปอีกซีกหน่อย จะพบว่าบริษัทฟิล์มโกดักที่ล้มละลายลงเนื่องจากการเกิดขึ้นของกล้องรูปแบบใหม่ที่ไม่ต้องใช้ฟิล์มด้วยการใช้เมมโมรี่การ์ดเก็บข้อมูลของรูปภาพแทนจนกระทั่งบริษัทฟิล์มล้มละลายไป ในที่สุดบริษัทกล้องดิจิทัลก็หันมาพัฒนาตัวเองเพื่อให้คนสามารถพกพากล้องไปทุกที่ได้สะดวกเช่นเดียวกับโทรศัพท์มือถือไม่เช่นนั้นบริษัทกล้องเหล่านี้ก็จะต้องถูกปิดตัวลงไปเช่นเดียวกับบริษัทฟิล์ม

ตัวอย่างที่ยกมาประกอบนี้ ผู้เขียนบทความเพียงต้องการจะอธิบายให้เห็นภาพเพื่อนำไปสู่คำตอบที่ว่าทำไมต้องใช้เครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแทนการใช้บัตรเลือกตั้งที่มีอยู่แล้วและก็ใช้ได้ดีไม่ได้มีปัญหาอะไรมากมายไม่ใช่หรือ ด้วยการอธิบายให้เห็นถึงสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ก็พยายามที่จะพัฒนาการให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่รักความสบายเพิ่มมากขึ้นเปรียบเสมือนสารเสพติดความสบาย ยกตัวอย่างเช่น

- ๑) ทำไมถึงมีการสร้างรถยนต์ขึ้นทั้งที่มนุษย์ก็มีขาในการเดินไปที่ต่างๆ ได้
- ๑) ทำไมถึงสร้างเครื่องบินทั้งที่มีรถยนต์ที่สะดวกต่อการเดินทางได้
- ๑) ทำไมถึงมีแอปพลิเคชันในการพูดคุย (แชท) ทั้งที่ก็มีจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) ในการสื่อสารตอบโต้ระหว่างกันได้

ประเด็นเหล่านี้ คือ วิวัฒนาการของโลกที่มีขึ้นตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ชื่นชอบความสะดวกและสบาย ในขณะที่เดียวกันผลที่ตามมาของพัฒนาการเหล่านี้ก็มีผลในทางลบเกิดขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน เช่น การมีรถยนต์ การมีเครื่องบิน ก่อให้เกิด

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโลก การมีแอปพลิเคชันที่ทำให้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้นกลับกลายเป็นทำให้คนสนใจอยู่แต่ในโลกออนไลน์และเสมือนลิมโลกแห่งความเป็นจริงที่คนเราต้องติดต่อสื่อสารกันจริงๆ ด้วยการนำมาซึ่งการใช้ภาษาพูดที่สั้นกระชับได้ใจความ ในขณะที่ภาษาที่ใช้ในทางราชการต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการและต้องสะกดให้ถูกต้อง การติดโลกออนไลน์จนหลงลืมที่จะให้ความใส่ใจกับตัวเองเป็นต้น พัฒนาการจึงเป็นสิ่งที่ดีและเป็นสิ่งที่เราต้องเรียนรู้เพื่อไม่ให้เกิดการเสื่อมหรือล่มสลายไปกับเทคโนโลยีใหม่ๆ แต่ในขณะเดียวกันเราก็ต้องรู้จักที่จะใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในสัดส่วนที่พอดีด้วยเช่นเดียวกัน เทคโนโลยีเครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็เป็นหนึ่งในพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดียิ่งขึ้น แต่ผู้ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวนี้จะต้องรู้จักที่จะใช้และควบคุมเทคโนโลยีดังกล่าวด้วย

สำหรับประเทศไทยเองหากกล่าวถึงพัฒนาการทางด้านการเมืองการปกครองจะพบว่าประชาชนได้เริ่มเห็นความสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ผู้คนไม่ยอมรับในระบบเผด็จการทางอำนาจ ยกตัวอย่างเช่น กรณีของการรวมตัวกันในช่วงพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ในการขับไล่รัฐบาลที่ไม่ได้มาจากกระบวนการเลือกตั้งของยุคพลเอกสุจินดา คราประยูร หรือ กรณีของการแสดงสิทธิทางการเมืองของประชาชนผ่านทางกลุ่มเสื้อเหลืองเสื้อแดง จนทำให้เกิดเหตุการณ์ในการเรียกร้องสิทธิของกลุ่มตนจนเกิดเป็นปัญหาหนึ่งของระบบประชาธิปไตยไทยที่ยากจะหาทางแก้ไข จนทำให้รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เข้ามายึดอำนาจเพื่อแก้ไขปัญหาของความเป็นประชาธิปไตยอย่างสุดโต่งของคนไทย

พัฒนาการความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยเมื่อพิจารณาในแง่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ถือเป็นกฎหมายที่มีสถานะสูงสุดนั้นจะพบว่า นับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้เกิด

การวางรากฐานของสิทธิเสรีภาพให้ประชาชนเพิ่มเติมขึ้น โดยเฉพาะการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารงานที่เป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อพรรคการเมืองใด องค์กรอิสระหนึ่งที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการเมืองการปกครอง คือ “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” ที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อให้มีหน้าที่หลักในการจัดการเลือกตั้ง ทั้งการเลือกตั้งในระดับประเทศและการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ สิ่งที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้กำเนิดขึ้น คือ การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้บริหารงานอย่างเป็นอิสระด้วยการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นได้ด้วยคนในพื้นที่ เมื่อเวลาผ่านไป ประเทศไทยก็ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2560 ส่งผลให้กฎหมายไทยหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญฯ ต้องมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎหมายสูงสุด โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านการเมือง เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยว่าด้วยพรรคการเมือง รวมไปถึงกฎหมายอื่นๆ ในลำดับพระราชบัญญัติ เช่น กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งของท้องถิ่น “พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545” ที่ต้องกลับมาพิจารณาทบทวนเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและสภาพสังคมที่มีวิวัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไป

แนวความคิดว่าด้วยการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นมีที่มาจากหลักของการพัฒนารากฐานความเป็นประชาธิปไตยของไทย โดยเน้นไปที่ระดับชุมชนให้เรียนรู้และบริหารจัดการชุมชนด้วยตัวเอง และเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถเข้าใจกติกาในการเลือกตั้งท้องถิ่น

ก็จะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของสังคมในภาพรวม เมื่อประชาชนได้รับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะทำให้เกิดการพัฒนาเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในภาคใหญ่นั้นเอง ปัจจัยนี้จึงเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ให้ก่อให้เกิดความหวงแหนสิทธิของตนเองโดยเฉพาะสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กฎหมายไทยจึงกำหนดให้มีรูปแบบการเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ประชาชนสามารถเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่นได้โดยตรงโดยไม่ต้องคัดเลือกผู้ทำการเลือกตั้งแทนเหมือนเช่นการเลือกตั้งประธานาธิบดีในสหรัฐอเมริกา

ผลของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ล่าสุดของประเทศไทย นำผลมาสู่การวางรากฐานประชาธิปไตยอีกครั้ง และนำมาสู่แนวความคิดในการจัดการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นที่มักเกิดปัญหาความไม่สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารท้องถิ่นถูกร้องเรียนว่ากระทำการฝ่าฝืนความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ แต่ในระหว่างการสอบสวนผู้บริหารท้องถิ่นได้พ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุลาออกหรือครบวาระ ต่อมาได้รับเลือกตั้งให้เป็นผู้บริหารท้องถิ่นอีกครั้ง จึงมีประเด็นปัญหาว่า ในกรณีเช่นนี้ การสอบสวนหรือดำเนินการเพื่อให้ผู้มีอำนาจสั่งการให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดจะกระทำหรือไม่ ปัญหาเหล่านี้ถือเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง เนื่องจากความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าว จึงสมควรดำเนินการให้มีการแก้ไขกฎหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้การสอบสวนผู้กระทำความผิดสามารถกระทำได้ในทุกกรณี แม้ผู้กระทำความผิดจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้วก็ตาม รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งของท้องถิ่นให้สอดคล้องกับหลักการเลือกตั้งภายใต้ระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ได้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วย

ความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการรวบรวมจากข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยทางกฎหมายและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเป็นหลักและนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนา วิเคราะห์ (Analytical Description) โดยใช้ข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารขั้นต้น เช่น กฎหมาย กฎ ระเบียบ และเอกสารชั้นรอง ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสาร และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้โดยการใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 รวมถึงฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ร่วมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลในมิติด้านกฎหมาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในบทความชิ้นนี้ คือ :

- ๑ การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- ๒ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง
- ๓ ร่างกฎหมาย / ร่างกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งของท้องถิ่น หมายถึง ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดว่าด้วยการแก้ไขปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ... จำเป็นต้องสำรวจแนวคิดว่าด้วยระบอบประชาธิปไตย หลักแนวคิดว่าด้วยการเลือกตั้ง หลักการบริหารราชการภายใต้การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นของประเทศไทย ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยถูกใช้ในความหมายต่างกันหลายความหมาย ทั้งที่เข้าใจว่าเป็นการปกครองหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองนั้นเป็นของประชาชนเป็นผู้ใช้โดยตรงผ่านระบบการเลือกตั้ง และประชาชนใช้สิทธินั้นผ่านทางผู้แทนที่ประชาชนเลือกให้เข้าทำหน้าที่แทนประชาชนสามารถใช้อำนาจตัดสินใจในขอบเขตของรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับรองสิทธิของประชาชนไว้ ประชาธิปไตยจึงถูกนำมาใช้อธิบาย ระบบการเมืองหรือสังคมการปกครองในแต่ละประเทศ หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

๑ หลักอำนาจอธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐ อำนาจสูงสุดนี้จึงทำให้รัฐมีอำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและมีอำนาจในการดำเนินกิจการระหว่างประเทศ ถือเป็นอำนาจที่มีความสมบูรณ์เด็ดขาดเหนือทุกสิ่งภายในรัฐ แสดงออกโดยการออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับประชาชนของรัฐ จึงต้องเป็นอำนาจที่ใช้บังคับกับคนโดยทั่วไป กล่าวคือ มีผลให้ผู้นับถือทุกคนที่อยู่ภายในรัฐ เนื่องจากเป็นอำนาจสูงสุดเป็นหนึ่งเดียว ถือเป็นอำนาจทางนามธรรม และคงอยู่ตลอดไปคู่กับรัฐเสมอโดยไม่สูญสลาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดหลักอำนาจอธิปไตยไว้ใน “มาตรา 3 อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทาง
รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญนี้” ดังนั้น การใช้คำว่า “อำนาจอธิปไตย
เป็นของปวงชนชาวไทย” ย่อมส่งผลต่อความรู้สึก
นึกคิดของประชาชนโดยทั่วไป เป็นการแสดงให้เห็นถึงว่า
ชนชาวไทยสนใจในการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น

๑ หลักสิทธิและเสรีภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้ใน “มาตรา 25 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากนี้ที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะ ในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะทำกรนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพ เช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญฯ ยังได้กำหนดหลักเรื่องการใช้สิทธิในการเลือกตั้งของประชาชนไว้ให้ถือเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยไว้ใน “มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ”

๑ หลักความเสมอภาค การปกครองระบบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน ดังนั้น ประชาชนจึงเสมอภาคกันในประเทศ ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันโดยไม่ถูกกีดกันด้วยสาเหตุแห่งความแตกต่างทางชั้นวรรณะทางสังคมชาติพันธุ์ฐานะทางเศรษฐกิจการศึกษา หรือด้วยสาเหตุอื่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดหลักเรื่องความเสมอภาคไว้ในมาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

...ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน...” หลักความเสมอภาคได้กฎหมายจึงเป็นหลักการที่ทำให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ อย่างเท่าเทียมกัน หรือการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) ทั้งนี้ การปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคนั้นจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้นๆ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคขึ้นได้ (มาตรา 27 วรรคสาม)

๑ หลักนิติรัฐและนิติธรรม เป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน การแสดงออกการดำรงชีพอย่างเสมอหน้ากัน โดยผู้ปกครองไม่สามารถใช้อำนาจใด ๆ ลิดรอนเพิกถอนสิทธิเสรีภาพได้และไม่สามารถใช้อิทธิพลอยู่เหนือกฎหมายได้ อย่างไรก็ดี การที่รัฐยอมรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของราษฎรไว้ในรัฐธรรมนูญไม่ได้ ในบางกรณีรัฐจำเป็นต้องบังคับให้ราษฎรกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการบางอย่าง ดังนั้น องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงสามารถล่วงล้ำเข้าไปใน “แดน” แห่งสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้บ้าง แต่รัฐจะต้องให้คำมั่นต่อราษฎรว่าองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกล้ากรายสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน

๑ หลักการเคารพเสียงข้างมาก (Majority Rule) หลักการเคารพเสียงข้างมากเป็นหลักการที่ต้องใช้ควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Rights) การตัดสินใจใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเข้าสู่อำนาจในการเมือง โดยถือว่าเสียงข้างมากเป็นตัวแทนที่สะท้อนความต้องการของประชาชนหมู่มาแต่ในขณะเดียวกัน หลักการนี้ต้องควบคู่ไปกับการเคารพและคุ้มครองสิทธิเสียงข้างน้อยด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็น

หลักประกันว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้วิธีการพวกมากลากไปตามผลประโยชน์ความเห็น หรือกระแสความนิยมของพวกตนอย่างสุดโต่ง แต่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งหมด เพื่อสร้างสังคมที่ ประชาชนเสียงข้างน้อยรวมทั้งชนกลุ่มน้อยผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยไม่มีการเอาเปรียบกันและสร้างความขัดแย้งในสังคมมากเกินไป

ประเภทของประชาธิปไตยจัดแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ประชาธิปไตยโดยตรงที่ไม่ต้องอาศัยคนกลางหรือผู้ทำหน้าที่แทนตน 2) ประชาธิปไตยโดยผู้แทน หรือ ประชาธิปไตยทางอ้อม และ 3) ประชาธิปไตยกึ่งโดยตรงของประชาชน เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชนแบบมีส่วนร่วม รูปแบบการจัดแนวคิดของประเภทประชาธิปไตยเมื่อพิจารณาจากเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าทำให้สังคมเริ่มมีความคิดที่จะเปลี่ยนประเภทของประชาธิปไตยโดยผู้แทนหันมาใช้ประชาธิปไตยโดยตรงเพิ่มมากขึ้น ด้วยการนำเครื่องลงคะแนนเสียง (Electronic Machine) เข้ามาปรับใช้ในการลงคะแนนเสียงของประชาชน บางครั้งก็เรียกว่าระบบ Open-Source Governance หรือ Collaborative Governance ระบบดังกล่าวนี้จึงมีความคล้ายกับประชาธิปไตยโดยตรง โดยที่ประชาชนจะมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเกี่ยวกับนิติบัญญัติ เขียนกฎหมายใหม่ และสามารถถอดถอนผู้แทนราษฎรได้ (ถ้ายังมีผู้แทนราษฎรอยู่) ตัวอย่างในการสนับสนุนระบบประชาธิปไตยทางตรงแบบอิเล็กทรอนิกส์ในหลายโครงการ เช่น ในสหรัฐช่วงการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาปี 2535 และ 2539 อภิมหาเศรษฐีผู้สมัครรับเลือกตั้งรอสส์ เพอร์ต์ ได้สนับสนุนให้มีประชุมเมืองทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Town Meeting)

2) การบริหารราชการไทย

ประเทศไทยแบ่งการบริหารราชการไทยออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การรวมศูนย์กลางอำนาจไว้ที่ส่วนกลางเพียงจุดเดียว ทั้งการรวมศูนย์กลางอำนาจในทางการเมือง และการรวมศูนย์อำนาจในทางการปกครอง 2) การแบ่งแยกอำนาจเป็นการแบ่งศูนย์อำนาจทางปกครองด้วยการโอนอำนาจตัดสินใจในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะบางเรื่องจากส่วนกลางไปให้เจ้าหน้าที่ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของส่วนกลางที่ประจำอยู่ภูมิภาคต่างๆ และ 3) การกระจายอำนาจการปกครอง คือ การปกครองที่รัฐมอบอำนาจการปกครองจากองค์กรส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงานบุคคลและงบประมาณของตนเองได้

ระบบการกระจายอำนาจการปกครองมาแยงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยจะต้องหาผู้บริหารองค์กรของตนเองด้วยการเลือกตั้งผู้บริหารหรือสมาชิกสภาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ ถือเป็นระบบการกระจายอำนาจในทางพื้นที่โดยยึดอาณาเขตหรือพื้นที่เป็นรูปแบบการกระจายอำนาจแบบเก่าแก่และแพร่หลายมากกว่าการกระจายอำนาจตามกิจการการกระจายอำนาจตามพื้นที่ของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การกระจายอำนาจทางพื้นที่แบบปกติ ได้แก่ 1. องค์กรบริหารส่วนจังหวัด 2. เทศบาล 3. องค์กรบริหารส่วนตำบล และการกระจายอำนาจตามพื้นที่ในรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

การกระจายอำนาจในรูปแบบของการบริหารราชการไทยใช้รูปแบบของการกระจายอำนาจแบบ Centralism กล่าวคือ รัฐบาลระดับชาติมีบทบาทหลัก

ในการบริหารประเทศและจัดบริการสาธารณะ รวมทั้งเป็นผู้กำหนดระบบการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนประกอบหนึ่งของกลไกการบริหารประเทศของรัฐบาล รัฐบาลมีอำนาจจัดตั้ง ยุบ กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการตราเป็นกฎหมายหรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร ดังนั้นโดยนัยดังกล่าวนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่แตกต่างจากส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐโดยทั่วไป เพียงแต่มีอิสระในการบริหารงานมากกว่าและมีอำนาจจัดเก็บภาษีตามที่รัฐบาลกำหนดให้เท่านั้น

3) แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน

ในระบอบประชาธิปไตยถือว่า การเลือกตั้งถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเพื่อเลือกเอาตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อสนองเจตนารมณ์ของประชาชนส่วนใหญ่ การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของประเทศในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การเลือกตั้งเพื่อให้สิทธิทางการเมืองนั้นก็ไม่สามารถที่มอบให้กับคนทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคกันได้ เช่น ชาวชนคนวิกลจริต ผู้ต้องโทษจำคุก คนต่างด้าว ภิกษุสามเณร นักพรตนักบวช เป็นต้น ฉะนั้น การที่รัฐจะให้ใครมีสิทธิทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งขนาดไหนเพียงไร ก็จะต้องตราเป็นตัวบทกฎหมายออกมาบังคับใช้ให้แน่นอน เช่น เกี่ยวกับสิทธิผู้ออกเสียงเลือกตั้งและคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งกำหนดขึ้นไว้เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมประกอบด้วย “หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง” (Freedom of Election) โดยมีได้ขู่มบังคับให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือน

ไปจากเจตจำนงอันแท้จริง “หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา” “หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง” (Genuine Election) โดยการให้ราษฎรจัดการเลือกตั้งของตนเองให้มากที่สุดทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ “หลักการออกเสียงทั้งชายหญิง” (Universal Suffrage) การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง และ “หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค” (Equal Suffrage) บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียงและคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน

ประเภทของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยมี 4 ประเภท คือ การเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งเพิ่ม การเลือกตั้งซ่อม และการเลือกตั้งใหม่ก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง สำหรับวิธีการและประเภทของการเลือกตั้งขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งที่ผ่านมาประเทศไทยเราได้ใช้วิธีการเลือกตั้งทั้งแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งและแบบรวมเขตเลือกตั้ง ทั้งวิธีผู้สมัครอิสระ ผู้สมัครสังกัดพรรคการเมือง แต่ก็ยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าการเลือกตั้งวิธีไหนที่มีความบกพร่องน้อยที่สุด และการเลือกตั้งวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะแต่ละวิธีมีทั้งดีและไม่ดีอยู่ในตัว แต่โดยหลักการกำหนดเขตการเลือกตั้งรูปแบบต่างๆ จะต้องคำนึงถึงจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงโดยแบ่งให้เท่าๆ กันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุดในแต่ละเขต เขตพื้นที่ที่กำหนดโดยธรรมชาติ และควรพิจารณาบทบาทการแบ่งเขตเลือกตั้งอยู่เสมอ กรณีประชากรโยกย้ายถิ่นฐาน

ในมิติของการควบคุมตรวจสอบการเลือกตั้งรัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ “ศาลฎีกา” ในการตรวจสอบเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้กระทำการทุจริตการเลือกตั้งไว้ในมาตรา 226 “...ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้อง ต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิ

สมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น...” นอกจากอำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาในการพิจารณาเพิกถอนสิทธิทางการเมืองของบุคคลที่กระทำการโดยทุจริตแล้ว ในการควบคุมตรวจสอบการเลือกตั้งยังคงเป็นหน้าที่หลักของ “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” ในการสอบสวน ใต้สวน หรือวินิจฉัยกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำการทุจริตในการเลือกตั้ง หรือการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 85 อีกด้วย

4) แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นหรือในกรณี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วม ของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นก็ต้องเป็นไปตามร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ... โดยเฉพาะคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งก็ต้องคำนึงถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามที่แนวทางที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ผู้เขียนบทความจัดแบ่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญออกเป็น 2 ส่วน คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกรัฐสภา และพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หมายความว่า ในกรณีของการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ให้นำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกรัฐสภา มาใช้บังคับในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในบทบัญญัติมาตรา 34 และมาตรา 119 ที่กำหนดลักษณะต้องห้ามมิให้สมัครเลือกตั้ง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติว่าให้เป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นจึงต้องนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในเรื่องลักษณะต้องห้ามมิให้สมัครเลือกตั้งมาใช้บังคับด้วย

ส่วนของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ ดังนั้น ในส่วนของการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงต้องทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นด้วย

3. มิติพัฒนาการของกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่นประเทศไทย

กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศไทย มีพัฒนาการในการแก้ไขเพิ่มเติมถึง 5 ครั้ง นับตั้งแต่ปี 2545 ถึง 2557 นอกจากนี้ยังพบว่าในปี 2561 ได้มีแนวความคิดในการร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ... ขึ้นอีกครั้ง จากสภาพปัญหาของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริตนั่นเอง พัฒนาการทั้ง 5 ครั้ง มีดังนี้

1) พระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

2) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 การกำหนดให้มีการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นทุกหน่วยเลือกตั้งของแต่ละเขตเลือกตั้งรวมกัน ณ สถานที่นับคะแนนเดียวกันตามวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความถูกต้องของการนับคะแนน อันจะเป็นผลให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

3) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 32 เรื่อง อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ยังคงสามารถตรวจสอบการกระทำที่ไม่สุจริตของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งได้ และหากภายหลังมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งกระทำการโดยทุจริตหรือกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งผู้นั้นมีกำหนดเวลาหนึ่งปี และดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่

4) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2554 เพื่อเปลี่ยนการนับคะแนนให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญควรกำหนดให้มีการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งแล้วส่งผลให้

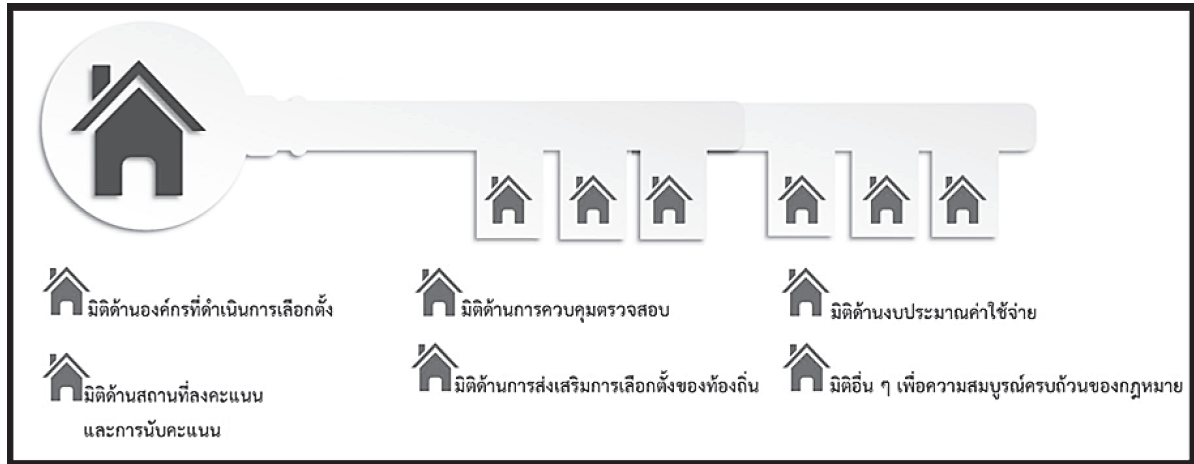
การนับคะแนนของหน่วยเลือกตั้งนั้นไปรวมที่เขตเลือกตั้งเพื่อนับคะแนนรวม เพื่อความรวดเร็วในการนับคะแนนและเป็นการอำนวยความสะดวกในการนับคะแนนการลงเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความถูกต้องของการนับคะแนนอันจะเป็นผลให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม

5) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 58/2557 เรื่อง การพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้การพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

6) ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ...

ผู้เขียนได้จัดแบ่งเนื้อหาของร่างกฎหมายนี้ออกเป็น 6 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านองค์กรที่ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้ง 2) มิติด้านการควบคุมและตรวจสอบการเลือกตั้งท้องถิ่น 3) มิติด้านงบประมาณ-ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของท้องถิ่น 4) มิติด้านสถานที่ลงคะแนนและการนับคะแนน 5) มิติด้านการส่งเสริมการเลือกตั้งของท้องถิ่น 6) มิติอื่นๆ เพื่อเสริมให้ร่างกฎหมายเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการเลือกตั้งที่ดี

รูป 1 มิติของร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ...

ที่มา : พนารัตน์ มาศฉมาดล, 2561

4. มิติด้านการส่งเสริมการเลือกตั้งของท้องถิ่นตามร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ...

ในบทความชิ้นนี้จะได้กล่าวถึงพัฒนาการของเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งที่ถือเป็นมิติด้านการส่งเสริมการเลือกตั้งของท้องถิ่น ด้วยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นไปโดยสุจริตและมีพัฒนาการให้สอดคล้องกับสังคมยุคเทคโนโลยีสารสนเทศหลายประเทศในโลก เช่น อินเดีย บราซิล ญี่ปุ่น เบลเยียม อังกฤษ อเมริกา ฮังการี เยอรมนี ฯลฯ ต่างนำเครื่องลงคะแนน และเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มาใช้ในการจัดการเลือกตั้งทำให้กระบวนการ ในการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ประหยัดทรัพยากร เกิดความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบการทุจริตได้ทุกขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตรัง, 2561, ออนไลน์)

สำหรับประเทศไทยที่ต้องการพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมนวัตกรรม (Thailand 4.0) ในด้านการเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญ

ของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยด้วยเทคโนโลยี เช่นเดียวกับกับหลายๆ ประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ร่วมมือกับหน่วยงานทางวิชาการและบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ทำการศึกษาวิจัย ออกแบบเครื่องลงคะแนนต้นแบบ (Thai Voting Machine) และ แนวคิดที่จะปรับปรุงการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้สะดวกยิ่งขึ้น ช่วยลดขั้นตอนการนับคะแนน เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการจัดเก็บหลักฐานต่างๆ ในการลงคะแนนเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม

แผนการนำเครื่องลงคะแนนไปใช้ของประเทศไทย

เริ่มที่การสร้างเครื่องต้นแบบเพิ่มขึ้นอีก ประมาณ 100 ชุด แล้วนำไปสาธิตทั่วประเทศจำนวน 76 จังหวัด เพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศได้ทดลองใช้ โดยทดลองใช้ในการเลือกตั้งต่างๆ เช่น การเลือกประธานนักเรียน ประธานสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมทั้งการเลือกตั้งต่างๆ ที่เป็นการเลือกตั้งแบบเสียงเดียว เบอร์เดียว (One Man One Vote) หลังจากทดลองใช้งานจริงแล้วก็จะทำ

การวิเคราะห์ประเมิน หากจุดอ่อนจุดแข็งของเครื่องต้นแบบ และหาความต้องการปรับปรุงเพิ่มเติม เพื่อนำมาปรับปรุงเครื่องลงคะแนนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยในขั้นตอนต่อไปสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จะดำเนินการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับการนำเครื่องลงคะแนนมาใช้ในการเลือกตั้ง 3 ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ... ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการลงคะแนนออกเสียงประชามติ พ.ศ. ... ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ที่ใช้ในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติต่อไป (วิกิพีเดีย, 2561, ออนไลน์)

สำหรับร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ...

ร่างกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศไทยได้ในร่างมาตรา 73 กำหนดให้สามารถใช้เครื่องลงคะแนนเสียงสำหรับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นได้หากมีการนำเครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปใช้สำหรับการเลือกตั้งในระดับประเทศในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้อพิจารณาในกรณีนี้ คือ ข้อกังวลใจในแง่ขอบเขตของกฎหมายในการใช้เครื่องลงคะแนนเสียงที่ต้องใช้ในการเลือกตั้งระดับประเทศก่อนถึงจะสามารถนำมาใช้กับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นได้ เนื่องจากการนำเครื่องลงคะแนนเสียงเพื่อใช้กับการเลือกตั้งในระดับประเทศก่อนอาจจะนำมาสู่ความไม่พร้อมของประชาชนในบริเวณกว้างทั่วประเทศได้ แต่หากนำเครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมาใช้กับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นได้โดยไม่ต้องผูกกับการเลือกตั้งในระดับประเทศน่าจะถือเป็นการเตรียมความพร้อมในความเป็นประชาธิปไตยในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ในเชิงของพื้นที่หรือการนำไปใช้ในบริเวณที่เล็กก่อนที่จะเป็นการเลือกตั้งในระดับประเทศ

นอกจากนี้ในกรณีร่างมาตรา 74 วรรคสอง ประกอบมาตรา 75 เป็นประเด็นที่น่าพิจารณาถึงเงื่อนไขในการออกเสียงลงคะแนน กล่าวคือ ในกรณีของการลงคะแนนเสียงโดยวิธีอื่นที่มีใช้การใช้บัตรเลือกตั้ง หรือการใช้เครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นให้เป็นไปตามเงื่อนไขของร่างมาตรา 75 แต่ร่างมาตรา 75 กับระบุเพียงเรื่องของหีบบัตรเลือกตั้งและบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงเครื่องลงคะแนนเสียงอิเล็กทรอนิกส์ไว้แต่ประการใด สะท้อนถึงร่างบทบัญญัติมีความไม่สอดคล้องกับการรองรับด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีดังกล่าวจึงควรปรับแก้ไขให้มีความชัดเจน อันจะทำให้การเลือกตั้งโดยเครื่องลงคะแนนเสียงมีความน่าเชื่อถือและสร้างความเป็นธรรมในการเลือกตั้งได้

ในส่วนของการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องลงคะแนนให้เป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งแตกต่างจากหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ในส่วนของการใช้จ่ายในการจัดการเลือกตั้ง ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ สาเหตุน่าจะเนื่องมาจากในบางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจะยังไม่มีความพร้อมทางด้านการเงิน

มิติด้านการส่งเสริมการเลือกตั้งของท้องถิ่นตามร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ... ยังกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนและเผยแพร่ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งและมาใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง (ร่างมาตรา 70) โดยร่างกฎหมายดังกล่าวนี้ได้ตัดหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสนับสนุนการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดออกไป ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นความกังวลในเรื่องของความเป็นกลางขององค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ดี ร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ ยังคงกำหนดให้มีการหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ถือเป็นความท้าทายแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งอีกรูปแบบหนึ่งเนื่องจากการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งมีพัฒนาการที่มากกว่าการตั้งเวทีปราศรัยหาเสียง การใช้แผ่นป้ายหาเสียง รถกระจายเสียงในการหาเสียงของผู้สมัคร เป็นต้น แต่การหาเสียงผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนี้มีหลากหลายช่องทางการควบคุมไม่ให้ผู้สมัครหรือตัวแทนของผู้สมัครกระทำการนอกกลุ่มนอกทางจึงเป็นเรื่องที่ควบคุมได้ลำบาก เพราะระบบออนไลน์สามารถสร้างและลบการโพสต์ข้อความที่โฆษณาได้อย่างง่ายดายยกตัวอย่างเช่น การเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้มีการใส่ร้ายป้ายสีกันมากยิ่งขึ้นระหว่างผู้สมัครและถึงแม้จะมีการลบข้อความออกไปแล้วในทางกฎหมายถือเป็นการกระทำความผิดที่สำเร็จไปแล้ว ดังนั้น ประเด็นดังกล่าวนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงต้องทำงานควบคู่กับหน่วยงานที่สามารถตรวจสอบระบบออนไลน์อย่างทันทั่วทั้ง

ผลกระทบของเครื่องลงคะแนนและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเลือกตั้ง

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ววิวัฒนาการทางเทคโนโลยีย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย ดังนั้น การนำเทคโนโลยี “เครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง” มาปรับใช้กับการเลือกตั้งนับว่าเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่จะส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างกว้างขวาง และส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างมหาศาลนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคประชาชนจะสามารถเลือกตั้งและมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น ภาคสังคมจะสามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารได้กว้างขวางขึ้น ส่งผลถึงการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การเกิดขึ้นของค่านิยมและวัฒนธรรมในการทำงานที่เป็นเครือข่าย เกิดความยึดหยุ่นและเป็นแนวราบมากขึ้น

นั่นคือ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการการเลือกตั้งมากขึ้น

นอกจากนี้ เมื่อความก้าวหน้าของนวัตกรรมด้วยบัตรประชาชนแบบ Smart Card มีขึ้น ความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้งใหม่ๆ ที่จะต้องตอบสนองความต้องการก็ย่อมมีเพิ่มขึ้น สังเกตได้จากคำถามที่ว่าบัตรประชาชนแบบ Smart Card แล้วทำไมไม่ต้องถ่ายเอกสารสำเนาบัตรประชาชน หรือมีบัตรประชาชนแบบ Smart Card แล้วทำไมไม่ดึงข้อมูลที่อยู่ในระบบมาเลยให้ประชาชนกรอกข้อมูลเรื่องเดิมซ้ำซ้อนอีกทำไม เป็นต้น ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงนี้จึงเป็นความท้าทายและเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ในการนำเครื่องลงคะแนนเสียงมาใช้ในการเลือกตั้งของประเทศไทย เช่น ประโยชน์ในการนับคะแนนที่ง่าย ประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง บัตรเสียในการเลือกตั้งน้อยลง การใช้กระดาษที่เป็นบัตรเลือกตั้งน้อยลงด้วยเช่นเดียวกัน

แต่ประเด็นใหม่ที่ท้าทายในทางกฎหมายและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลง คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ร่างกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศไทยกำหนดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แต่ห้ามมิให้ผู้ใดหาเสียงเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครใดนับตั้งแต่เวลา 18.00 นาฬิกา ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง กรณีดังกล่าวนี้จึงถือเป็นความท้าทายอีกมิติหนึ่งในการเข้าควบคุมตรวจสอบการหาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์จะมีขอบเขตในโลกที่ไร้พรมแดนอย่างไร อินเทอร์เน็ตอย่างไร ในประเด็นดังกล่าวนี้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงต้องอาศัยการทำงานที่เป็นลักษณะร่วมของเครือข่ายในการช่วยตรวจสอบและควบคุมการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย เพื่อให้เกิดการตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งที่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

สำหรับการเลือกตั้งในต่างประเทศ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เปรียบเสมือนอาวุธอันไร้เทียมทานในศึกการเลือกตั้ง เพราะไม่มีช่องทางใดที่ผู้สมัครจะสามารถกระจายข่าวสารได้รวดเร็วเท่า (รีเบคคา ดอนนาเทลี, ออนไลน์, อ้างถึงในโพสต์ทูเดย์, 2554) โดยในหลายประเทศได้มีการนำสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้ในการรณรงค์หาเสียงทางการเมืองแล้ว โดยเฉพาะการเลือกตั้งของประเทศสหรัฐอเมริกา การนำเอาเทคโนโลยีบนอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยหาเสียงเมื่อถูกนำมาใช้แคมเปญออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ จะกลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้สมัครชนะการเลือกตั้งได้ ตามที่สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันไม่ได้มีแค่เว็บไซต์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ตัวอย่างของการหาเสียงเลือกตั้งของอดีตประธานาธิบดีบารัก โอบามา ได้ใช้วิธีหาเสียงแบบ Viral Video และพัฒนาไปสู่การตัดต่อมิวสิควิดีโอเพลง “Yes We Can” ด้วยการนำเอาวิดีโอการปราศรัยต่างๆ ของบารัก โอบามา (โดยเฉพาะประโยค Yes, We Can) มาตัดต่อเข้าด้วยกันให้เป็นเพลง นอกจากนี้ยังมีศิลปินชื่อดังคนอื่นๆ ที่สนับสนุนโอบามาเข้ามาปรากฏตัวในวิดีโอด้วยเป็นจำนวนมาก ผลก็คือผู้ชมส่งต่อลิงก์ของวิดีโอขึ้นบน YouTube ไปให้เพื่อนๆ ได้ดู (เช่นเดียวกับการส่งต่อคลิปตลก หรือมิวสิควิดีโอ) ทำให้คลิปนี้มีคนดูถึง 15 ล้านครั้ง (สถิติ ณ วันที่ 6 ม.ค. 2552) และยังไม่รวมการถูกเอ่ยถึงในสื่อกระแสหลัก อย่างทีวีและหนังสือพิมพ์อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีสื่อสังคมออนไลน์อีกจำนวนมากที่ถูกนำมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งได้ เช่น การใช้ Social Network เช่น Twitter, Facebook, Flickr เว็บไซต์สำหรับฝากภาพถ่าย โดยที่โอบามา นำรูปภาพของตัวเองระหว่างการหาเสียงไปเก็บไว้ เพื่อให้คนสามารถนำไปใช้ต่อได้สะดวก) ก็เป็นวิธีการหาเสียงยอดนิยมอีกวิธีหนึ่ง และทำให้ผู้สมัครสามารถสื่อสารตอบโต้ผ่านการพูดคุยและสนทนาผ่านโปรแกรมดังกล่าวได้อีก เมื่อย้อนกลับมาดูที่ประเทศไทย แคมเปญการหาเสียงออนไลน์ที่โดดเด่นที่สุดของ

นักการเมืองไทย อาจต้องย้อนกลับไปในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2551 ของนางสาวรสนา โตสิตระกูล โดยใช้วิธีการ Viral Video หรือการถ่ายทำวิดีโอหาเสียงสั้นๆ ของดารานักแสดง และคนดังในสังคมที่สนับสนุนตนเองและอัปโหลดไปยัง YouTube หรือกรณีของนายยุรนันท์ ภมรมนตรี ได้ใช้วิดีโอ ตลอดทั้งเพลงริงโทนให้ประชาชนได้ดาวน์โหลด ในขณะที่ ม.ล.ณัฐกร เทวกุล จะรุกไปใช้เครื่องมือ Social Network เพียงอย่างเดียว ด้วยการซื้อแบนเนอร์โฆษณาบนเว็บไซต์วัยรุ่นที่ได้รับความนิยมหลายแห่ง เช่น Mthai.com อีกด้วย (ประชาไท, 2552, ออนไลน์)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จุดสังเกตที่น่าสนใจสำหรับการเลือกตั้งในระยะหลังของประเทศไทยได้เริ่มมีการนำระบบออนไลน์เข้ามาช่วยในการหาเสียงเลือกตั้งแทบทั้งสิ้น อันเป็นผลมาจากการที่โอบามาได้แสดงให้เห็นว่าเงื่อนงำอินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร ซึ่งด้วยต้นทุนที่ต่ำแต่สามารถเข้าถึงเป้าหมาย คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในวงกว้างได้ ประกอบกันการที่คนไทยใช้ facebook เป็นอันดับต้นๆ ของโลกถือเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นชัดว่าประชาชนคนไทยมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น การนำเครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเข้ามาใช้ในการเลือกตั้งของประเทศไทยทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศจึงเป็นเรื่องของความเป็นไปได้ด้วยความตื่นตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศที่คนต้องปรับตัวให้ก้าวทันความทันสมัย เพื่อไม่ให้เป็นคนตกเทรนด์ที่ก้าวหน้าไป การปรับตัวและเปิดใจเพื่อรองรับกับสิ่งใหม่ๆ จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อันจะนำมาซึ่งพัฒนาการความก้าวหน้าของระบอบประชาธิปไตยไทยอีกขั้นหนึ่งที่เครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะสามารถลดข้อเสียที่เกิดจากการเลือกตั้งได้ นอกจากนี้ ยังสามารถทำให้การนับคะแนน ณ หน่วยเลือกตั้งสามารถสรุปผลได้อย่างรวดเร็วไม่ต้องเสียเวลาและเสี่ยงต่อการนำบัตรปลอม

มาสมมติเหมือนเช่นการเลือกตั้งที่ผ่านๆ มาของไทย ที่ต้องควบคุมตั้งแต่จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งและจำนวนบัตรเลือกตั้ง เป็นต้น

นอกจากเครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้ว ในร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ... ยังได้เปิดช่องทางให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถหาเสียงผ่านระบบออนไลน์ได้ในมิติของการส่งเสริมการเลือกตั้งจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาแล้วในทางปฏิบัติ องค์กรผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งจึงต้องปรับตัวเองให้ทันต่อสังคม

ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีหน้าที่และบทบาทที่สำคัญในการควบคุมการหาเสียงผ่านระบบออนไลน์นี้ด้วยเช่นกัน การควบคุมเหล่านี้จึงต้องอาศัยทั้งระบบกฎหมายที่ทันสมัยและผู้บังคับใช้กฎหมายที่ทันสมัยด้วยเช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้ความอนุเคราะห์ทุนสนับสนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2561

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- จักรพันธ์ วงษ์บูรณาวาทย. (2541). *การบริหารราชการไทย*. เชียงใหม่ : ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์เนตส์ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). *สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เรื่องความเสมอภาค*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พฤทธิสถาน ชุมพล, และคณะ. (2546). *คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รอบโลกสื่อสังคมออนไลน์อาวุธการเลือกตั้งยุคใหม่. (2554, 2 ตุลาคม). *โพสต์ทูเดย์*. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/world/113929>
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2540). *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- วิกิพีเดีย. (ม.ป.ป.). *เครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง*. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/เครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง>
- _____. (ม.ป.ป.). *ประชาธิปไตยโดยตรง*. สืบค้นจาก [https://th.wikipedia.org/wiki/ ประชาธิปไตยโดยตรง](https://th.wikipedia.org/wiki/ประชาธิปไตยโดยตรง)
- _____. (ม.ป.ป.). *อำนาจอธิปไตย*. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <https://th.m.wikipedia.org>
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (ม.ป.ป.). *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ*. สืบค้นจาก <http://wiki.kpi.ac.th/>
- _____. (2541). การปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน. ใน *รวมสาระรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- หยุด แสงอุทัย. (2513). *หลักรัฐธรรมนูญ และกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 7. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- “หาเสียงออนไลน์” เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ไม่ได้มีแค่เว็บไซต์. (2552, 1 กรกฎาคม). *ประชาไท*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2009/01/19596>
- พัฒนาการสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ. (2550, 3 กรกฎาคม). *สยามรัฐรายวัน*. สืบค้นจาก <http://www.kriengsak.com/node/71>
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดตรัง. (2561). *เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์*. สืบค้นจาก https://www.ect.go.th/trang/ewt_news.php?nid=112
- Whatphone. *ทำไม BlackBerry ไม่ได้ไปต่อ... ในวงการมือถือ*. เข้าถึงข้อมูลจาก <https://www.whatphone.net/article/blackberry-legend/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2561.

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ภาษาต่างประเทศ

Electronic Voting in Switzerland. (2004). Retrived from https://web.archive.org/web/20050522111800/http://www.swissworld.org:80/dvd_rom/eng/direct_democracy_2004/content/votes/e_voting.pdf. 31 Aug 2018.

Kattamuri, et al. (2005). Supporting Debates Over Citizen Initiatives. In *Digital Government Conference*. pp. 279–280.